

15 augusti 2025

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sf@regeringskansliet.se

Diarienummer S2025/00911

Remissvar från Sveriges Stadsmissioner

Remissyttrande över remittering av betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53).

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner samlar på nationell nivå den lokala Stadsmissionen i Göteborg, Kalmar, Skåne, Stockholm, Sörmland, Umeå, Uppsala, Västerås, Örebro och Östergötland och arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige. Tillsammans bedriver vi professionell social omsorg, utbildning och arbetsintegration på 40-talet orter runt om i Sverige och möter 5000 - 7000 människor dagligen.

Stadsmissionens vision är ett mänskligare samhälle, där alla har makt att forma sina egna liv och är delaktiga i samhället. Det sociala arbetet utgår utifrån en kristen värdegrund som värnar om alla människors lika värde och rättigheter oberoende av livssituation.

Sveriges Stadsmissioner skriver under på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och verkar för alla människors rätt till bostad, sysselsättning och social trygghet.

Sveriges Stadsmissioners utgångspunkter för yttrandet

Stadsmissionens är en idéburen organisation som arbetar för att skapa ett mänskligare samhälle där alla har makt att forma sina egna liv och är delaktiga i samhället. Detta gör Stadsmissionen genom att bedriva professionellt socialt arbete, utbildning och arbetsintegration utifrån en kristen värdegrund som värnar om alla människors lika värde och rättigheter oberoende av livssituation. Utifrån denna värdegrund har samhället ett ansvar att stötta vid utsatthet, särskilt barn, oavsett juridisk status.

I sitt uppdrag utgår Stadsmissionen från FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och Barnkonventionen om barnets rättigheter och värnar om alla människors lika värde, oavsett livssituation.

Sammanfattning av Sveriges Stadsmissioners yttrande

Sveriges Stadsmissioner avstyrker utredningens förslag om kvalificering till de utpekade förmånerna i socialförsäkringen, ekonomiskt bistånd och införande av begränsning till ekonomiskt bistånd vid uppbyggnaden etableringsersättning. Vi ställer oss bakom Socialstyrelsens expert Emma Kindlunds och Sveriges kommuner och regioners expert Ulrica Runemars särskilda yttranden, vilka båda tar avstånd från betänkandets slutsatser.

Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslagen eftersom de förväntas öka de ekonomiska och sociala klyftorna mellan inrikes och utrikes födda liksom

brottsligheten och utgör ett principiellt steg bort från den svenska välfärds- och samhällsmodellen.

Sveriges Stadsmissioner anser att förslagen inte är förenliga med barnkonventionen och Sveriges internationella åtaganden, och ser inte att utredningen utgör ett tillräckligt beredningsunderlag för att gå vidare med förslagen.

Utveckling av Sveriges Stadsmissioners yttrande

Övergripande kommentarer

Sveriges Stadsmissioner delar inte utredningens bedömning att förslagen är förenliga med svenska konventionsåtaganden. Vi anser att förslagen är diskriminerande och att utredningen inte på ett fullgott sätt beaktat barns rättigheter i betänkandet. Barnkonventionen som är svensk lag, innebär att barns rätt till liv, utveckling och social trygghet fullt ut måste beaktas. En lagstiftning som leder till att barn hamnar i fattigdom är inte förenligt med konventionen.

Det bör även betonas att mänskliga rättigheter är ömsesidigt beroende av varandra och odelbara. Att staten säkerställer att hela befolkningen – barn, ungdomar och vuxna – får sina grundläggande behov tillgodosedda är således inte bara en del av rätten till ett drägligt liv, utan säkerställer även varje persons möjlighet att i övrigt delta i samhället och få *samtliga* av sina rättigheter tillgodosedda. Sveriges Stadsmissioner saknar i utredningen en analys av utredningens förslag där rättigheters odelbarhet får genomslag.

Sveriges Stadsmissioner anser inte att teorier om tilldragningsfaktor för personer som migrerar ska styra hur det yttersta skyddsnätet utformas. Utgångspunkten för den svenska välfärds- och samhällsmodellen måste fortsatt vara att välfärden finns till för alla – oavsett bakgrund, situation, beteende eller juridisk status – vid behov ska få sina grundläggande behov tillgodosedda av samhället. Sveriges Stadsmissioner vill framhålla att en rättighetsbaserad och likvärdig behandling av alla människor är en grundförutsättning för ett demokratiskt och hållbart samhälle. Utredningen pekar också på att förslagen påverkar balansen mellan civilsamhället och den offentliga sektorn – att efterfrågan på insatser från civilsamhället förmodligen kommer att öka, när alla människor i Sverige inte längre ska omfattas av den svenska välfärds- och samhällsmodellen. Därmed kommer också civilsamhällets behov av obetalt arbete, donationer och offentligt stöd öka. Det innebär ett systemskifte och en stor tillbakagång i utvecklingen av den svenska socialförsäkringsmodellen med principen om ett generellt och rättvist trygghetssystem. Denna utveckling emotsätter sig Sveriges Stadsmissioner starkt.

Sveriges Stadsmissioner bedriver vidare ett omfattande och systematiskt arbete för att människor som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete. Våra samlade erfarenheter visar att människor vill bli självförsörjande, men att det snarare är faktorer som etnisk diskriminering på arbetsmarknaden och utbildningsnivå som utgör hinder – inte att det saknas incitament. Nödvändigheten i och effekterna av de föreslagna åtgärderna ifrågasätts därför starkt.

I utredningen konstateras att andelen som lever i ekonomisk utsatthet förväntas öka som följd av förslagen, vilket för med sig risker för sämre hälsa, missbruk, brottslighet i synnerhet bland ungdomar samt olika former av exploatering.

Sveriges Stadsmissioner ser med oro på förslag som man redan på förhand kan konstatera riskerar att få sådana konsekvenser. De ökade kostnaderna till följd av detta, tas heller inte med i konsekvensanalysen, vilket är mycket missvisande.

Sveriges Stadsmissioner är också frågande till utgångspunkten i betänkandets direktiv att omfattande migration till Sverige över tid skapat betydande integrationsproblem¹ och är särskilt oroade över att utgångspunkten inte har definierats eller underbyggts. Regeringen redovisar exempelvis inte vad som menas med integration, när en individ skulle anses "tillräckligt" integrerad och på vilket sätt föreslagna reformer skulle leda till ett mer jämlikt samhälle. Ett utpekande av en viss grupp i samhället som belastande riskerar snarare att leda till ökad utsatthet för de redan utsatta, ett cementerande av fördomar samt ökad diskriminering och rasism.

Att villkora tillgången till ekonomiskt bistånd och vissa socialförsäkringsförmåner med svenskt medborgarskap och bosättning måste också granskas tillsammans med övriga förslag på social- och migrationsrättens område. När omfattande förändringar sker parallellt blir risken att relevanta földeffekter missas och behovet av sammantagna analyser ökar.² Konsekvensbedömningen i betänkandet saknar en sådan analys vilken gör att det är mycket svårt att bedöma lagstiftningens konsekvenser.

Många frågor lämnas obesvarade. Vilket samhälle kommer växa fram om stora delar av den svenska befolkningen helt eller delvis står utan grundläggande rättigheter? Enligt utredningen skulle detta gälla uppskattningsvis drygt 130 000 människor, vilket motsvarar antalet innevånare i Västerås (128 660 innevånare) eller Örebro (126 604 innevånare), några av Sveriges största städer. Det är oerhörda siffror.

6. En modell för kvalificering till socialförsäkringen m.m.

Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget om kvalificering till socialförsäkringen i sin helhet, inklusive kravet på laglig vistelse och undantag för särskilda skäl. Sveriges Stadsmissioner anser att hela Sveriges befolkning ska ha samma tillgång till det svenska socialförsäkringssystemet, vilket också är grunden i vårt gemensamma välfärdssystem. Vi ställer oss därför principiellt emot villkor som begränsar tillgången specifikt för en del av den svenska befolkningen och därigenom särskilt diskriminerar gruppen, oavsett om detta sker indirekt eller direkt. Ett samhälle som strukturellt exkluderar personer från välfärden är inget samhälle som bygger trygghet, förtroende och samhörighet.

I betänkandet konstateras vidare att indragna barnbidrag och sjuk- och aktivitetssättning inte bedöms leda till att fler personer arbetar heltid. Enligt en i utredningen presenterad studie har dessutom indragen föräldrapenning enbart haft en begränsad påverkan på arbetsutbud, och detta bara för mammor under barnets första två levnadsår.³ Kommittén konstaterar även att andra faktorer än ersättningsnivåerna spelar större roll för personers val att flytta till Sverige.⁴

¹ Dir. 2023:149, En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare, s. 2.

² Se liknande resonemang i Institutet för mänskliga rättigheters Årsrapport 2024.

³ SOU 2025:53, s. 68.

⁴ SOU 2025:53 s. 358. Se även Sveriges Stadsmissioners inledande kommentar om lämpligheten att använda teorier om tilldragningsfaktorer i utformandet av det svenska välfärdssystemet oavsett vilka effekter detta skulle kunna uppnå.

Sveriges Stadsmissioner anser därför inte att utredningen presenterar något stöd för att det aktuella förslagen ens skulle uppnå påstådda effekter.

Kravet på att den enskilde ska bevisa en specifik "kvalificeringstid" kommer även vara ett betungande moment i handläggningen. Även om myndigheterna har ett utredningsansvar, bär individen den primära bevisbördan. Detta riskerar att leda till godtyckliga bedömningar och svårigheter för den enskilde att förutse sin rätt till förmåner. Utredningen har således inte i tillräcklig utsträckning utrett hur rättssäkerheten påverkas av det nya kravet.

Undantag vid synnerliga skäl

Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget om undantag från kvalificeringskraven i nuvarande utformning. Bestämmelsen är utformad för att tillämpas mycket restriktivt och kan endast aktualiseras efter ansökan från den enskilde. Den sökande måste således själv känna till möjligheten att ansöka, förstå bedömningskriterierna och kunna presentera relevanta bevis. Myndigheternas utredningsskyldighet är samtidigt begränsad, vilket förstärker individens eget ansvar för ansökningsprocessen. Bestämmelsen är även så pass restriktiv och komplex att dess praktiska räckvidd ses som marginell.⁵

Bestämmelsen ger vidare myndigheterna ett visst skönsmässigt utrymme vid bedömningen, vilket enligt Diskrimineringsombudsmannen (DO) kan öka risken för diskriminering.⁶ Sveriges Stadsmissioner instämmer i att en sådan risk föreligger och anser likt DO att ett sådant skönsmässigt utrymme riskerar att skapa upplevelser av godtycke och oförutsägbarhet hos den enskilde, vilket negativt påverkar tilliten till socialförsäkringssystemet. Den abstrakta utformningen i kombination med det omfattande individuella ansvaret och myndigheternas skönsmässiga bedömning innebär betydande rättssäkerhetsproblem som inte kan ignoreras.

Kravet på laglig vistelse

Att införa krav på laglig vistelse för bosättning i socialförsäkringsbalken är en tydlig skärpning av bosättningskravet. Utredningen motiverar förslaget bl.a. med att kravet enbart lagfäster tidigare praxis. Sveriges Stadsmissioner anser inte att detta är tillräckliga skäl för en sådan tydlig skärpning av lagstiftningen. Det finns därutöver relevanta argument som talar emot ett införande av krav på laglig vistelse för kvalificering till bosättningsbaserade förmåner. Exempelvis rörde Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2024 ref. 17 en vårdnadshavares rätt till föräldrapenning under tiden dennes nyfödde barn inte hade uppehållstillstånd. Ett strikt krav på uppehållstillstånd i fall som dessa skulle med den föreslagna lagstiftningen innebära att föräldrar ges olika förutsättningar till försörjning under föräldraledighet baserat på juridisk status.⁷ Det skulle även ge Migrationsverkets handläggningstider större påverkan på enskildas livssituation. Då utredningen inte vidare utrett eventuella konsekvenser av ett sådant villkor kan oförutsägbara utfall inte uteslutas.

⁵ Kommittén har av dessa skäl inte inkluderat bestämmelsen i den övergripande konsekvensanalysen, se SOU 2025:53, s. 372, 422.

⁶ Diskrimineringsombudsmannen, *Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper*. Remissvar på SOU 2025:53, 19 juni 2025.

⁷ Se särskilt mot bakgrund av Migrationsöverdomstolens avgörande MIG 2025:10 i vilken domstolen konstaterar att 5 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716) inte är tillämplig på barn som föds i Sverige.

7. En modell för kvalificering till ekonomiskt bistånd

Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget om att krav på kvalificering genom medborgarskap eller bosättningstid införs för att få rätt till ekonomiskt bistånd. Socialtjänsten ska i sitt arbete - med utgångspunkt i demokrati och solidaritet - främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämlika och jämställda levnadsvillkor och aktivt deltagande i samhällslivet. Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet.⁸

I propositionen till den nya socialtjänstlagen konstateras att ekonomiskt bistånd är av grundläggande betydelse för vårt välfärdssamhälle och för socialtjänstens arbete.⁹ Sveriges Stadsmissioner konstaterar således att förslag om kvalificering till ekonomiskt bistånd riskerar att helt omöjliggöra för socialtjänsten att göra sitt arbete. Förslaget innebär även ett nytt moment i handläggningen och en ökad arbetsbelastning på myndigheterna. De komplexa bedömningarna och det ökade antalet ärenden om akut nödbistånd kan oundvikligt leda till längre handläggningstider som försätter individer i utsatta situationer under en längre tid. Ett mer komplicerat regelverk riskerar också att minska förståelsen och förtroendet för socialtjänsten hos befolkningen.

Förslaget att undanta vissa grupper från rätten till ekonomiskt bistånd, även i akuta nödsituationer, underminerar också kommunens *yttersta ansvar*. Betänkandets särskilda yttrande påpekar att frivilligt bistånd enligt socialtjänstlagen enbart innebär en *möjlighet* för kommunerna att lämna bistånd, men inte en rättighet för enskilda personer. Enligt gällande lagstiftning går dessa beslut inte heller att överklaga. Detta är djupt oroande och riskerar att slå hårdast mot personer som hamnar i akut nöd på grund av exempelvis våld i nära relationer, exploatering av oseriösa arbetsgivare eller andra oförutsedda skäl.

Sveriges Stadsmissioner undrar även hur förslagen överensstämmer med den nya socialtjänstlagen och det socialpolitiska målet att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.¹⁰ Kommittén går inledningsvis igenom viss statistik, men statistiken visar dock inte på något kausalsamband mellan bristande incitament och behov av ekonomiskt stöd.¹¹

Därtill är det som regeringen beskriver som "bidragsberoende" betydligt mer mångfacetterat än just brist på incitament då det finns andra mer betydande hinder för arbetsmarknadsintegration och egen försörjning. Precis som Sveriges Stadsmissioner framhållit i remissvar till SOU 2025:15 finns i stället stöd för att hinder in på den svenska arbetsmarknaden snarare utgörs av etnisk diskriminering och arbetsgivares uppfattning om nyanländas kunskaper och resurser. Enskildas hälsoproblem samt kort utbildningsbakgrund lyfts även fram som förklaringsmodeller.¹² Dessa förklaringsmodeller bekräftas även av Sveriges Stadsmissioners samlade erfarenheter av att möta människor som står utanför arbetsmarknaden. Vidare ska framhållas att utrikes föddas överrepresentation

⁸ 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400).

⁹ Prop 2024/25:89 s. 353.

¹⁰ 5 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400).

¹¹ Se Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitiska remissyttrande 2025-06-17 för genomgång av underlaget som presenteras i förevarande betänkande.

¹² Forte. Forskning i kortet #15: Integration av nyanlända på arbetsmarknaden, s.3, 4. I dir. 2022;124 *Öka drivkrafter och möjligheter till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande* konstateras att den tredje vanligaste orsaken till bistånd är sjukdom. I Institutet för mänskliga rättigheters Årsrapport 2024 konstateras även att diskriminering på arbetsmarknaden är omfattande, se s. 134 ff.

inom ekonomiskt bistånd till stor del beror på att dessa personer, i större utsträckning än inrikes födda, inte kvalificerat sig för ersättning från andra trygghetssystem som till exempel a-kassa och sjukersättning.¹³

Sammantaget ifrågasätter Sveriges Stadsmissioner därför nödvändigheten i kvalificeringsvillkoret. Hinder in till den svenska arbetsmarknaden undanröjs i stället bättre genom arbete mot arbetslivsdiskriminering, ökad möjlighet till vidareutbildning samt evidensbaserat stöd som utgår ifrån den enskildes förmågor och resurser. Vi ser med oro på att regeringen i stället för att fokusera på insatser som faktiskt kan göra skillnad för enskildas livsvillkor, valt att lägga fram repressiva förslag som i stället försämrar livsvillkoren för samhällets mest utsatta.

Utredningen lyfter vidare att behovet av ekonomiskt bistånd inte bör uppstå för de familjer som vid ansökan om uppehållstillstånd behövt uppfylla ett försörjningskrav. Sveriges Stadsmissioner vill dock framhålla att betänkandet inte tagit fasta på att alla familjer inte omfattas av försörjningskravet. Exempelvis är försörjningskravet undantaget när anknytningspersonen nått pensionsålder eller har en varaktig funktionsnedsättning.¹⁴ Man kan i detta sammanhang även notera att personer med funktionsnedsättning är kraftigt överrepresenterade inom försörjningsstödet,²³ vilket tyder på en större ekonomisk utsatthet och att gruppen i högre utsträckning skulle drabbas av föreslagets kvalificeringsvillkor. Betänkandet har inte utrett hur dessa familjers rätt till familjeåterförening påverkas av förslaget och hur förslaget förhåller sig till Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.¹⁵

10. Konsekvenser av förslagen

Förslagen är inte förenliga med svenska konventionsåtaganden

Sverige har ratificerat flera centrala människorättsinstrument som fastställer grundläggande rättigheter i vilka betonas att rättigheter tillkommer alla människor utan åtskillnad.¹⁶¹⁷ Övervakande kommittéer har särskilt betonat att statens kärnförpliktelser på detta område – såsom rätten till grundläggande social trygghet – inte under några omständigheter får villkoras av individers juridiska status eller beteende.¹⁸ Med andra ord har hela Sveriges befolkning, oavsett juridisk status, rätt att få sina grundläggande behov tillgodosedda.

Sveriges Stadsmissioner har mot bakgrund av detta svårt att förstå utredningens slutsats att förslagen överensstämmer med Sveriges internationella åtaganden. Barnkonventionen innebär att barns rätt till liv, utveckling och social trygghet måste beaktas fullt ut. En lagstiftning som riskerar att leda till att vissa barn hamnar i fattigdom under fem år är inte i enlighet med konventionen. Trots betänkandets slutsats att barnkonventionen inte utgör hinder för föreslagen lagstiftning, påpekas av Barnombudsmannen att utredningen saknar en bedömning av huruvida förslagen är förenliga med barns rättigheter enligt konventionen.¹⁹

¹³ Socialstyrelsen, (2022), Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd år 2022, s. 3.

¹⁴ Prop 2020/21:191 s. 112.

¹⁵ Se särskilt artikel 28 i aktuell konventionen jämte CRPD/C/27/D/51/2018.

¹⁶ Hit hör bl.a. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (den allmänna förklaringen) samt efterföljande konventioner. Sverige är vidare bunden av den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (EKMR) som sedan 1995 har ställning som svensk lag. Därtill finns i Europeiska sociala stadgan (ESS) skydd mot åtgärder och en universell rätt till socialt och medicinskt stöd.

¹⁷ Till exempel artikel 25 den allmänna förklaringen, artikel 2 konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, artikel 26 konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och artikel 2 barnkonventionen.

¹⁸ Se exempelvis FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6-7 p. 36, General comment No. 20: Non-discrimination in economic, social and cultural rights (art. 2, para. 2 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights).

¹⁹ Barnombudsmannen, remissvar SOU 2025:53, 2025-06-18, s. 2.

Sveriges Stadsmissioner är även starkt frågande till utredningens slutsats att presenterade förslag tillgodoser barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen, så länge dessa inte bryter mot EU-rätten. En sådan tolkning saknar stöd av allmänna rättsliga tolkningsprinciper och skulle innebära att Sveriges ansvar och bedömningar enligt konventionen helt lämnas över till EU.²⁰

FN:s barnrättskommitté har i sina senaste rekommendationer även uppmanat Sverige att vidta åtgärder för att utrota diskriminering av barn i missgynnade situationer, samt säkerställa att principen om barnets bästa konsekvent tillämpas lagstiftningsärenden.²¹ Sammantaget presenteras i betänkandet en sådan bristfällig barnkonventionsanalys och bedömning av principen om barnets bästa och likabehandling att underlaget inte kan läggas till grund för lagstiftning.

Utredningen påstår vidare att de konventioner som Sverige har tillträtt men inte inkorporerat i sig inte utgör något hinder mot föreslagen lagstiftning, varför aktuella konventioner inte beaktats i betänkandet. Sveriges Stadsmissioner delar inte utredningens bedömning utan anser tvärtom att det följer av Sveriges folkrättsliga åtagande att konventionerna ska beaktas i lagstiftningsarbete.²² Det är allvarligt att betänkandet inte vidare utrett om aktuella lagförslag strider mot tillträdna konventioner och att en utredning lagts fram som inte fullt ut beaktar Sveriges internationella åtaganden gällande mänskliga rättigheter.

Betänkandets motivering om *tilldragningsfaktorer* och *etablerad anknytning* är sannolikt heller inte tillräckliga skäl för att motivera en så kallad regressiv åtgärd, dvs en försämring av skyddet för det sociala skyddsnätet.²³

Sammantaget finns således allvarliga brister i betänkandes bedömning av Sveriges internationella åtaganden gällande mänskliga rättigheter varför Sveriges Stadsmissioner inte anser att utredningen kan ligga till grund för ny lagstiftning.

Konsekvenser för brottsligheten

Kommittén konstaterar att det finns stor risk för att de föreslagna förändringarna kan ge upphov till ökad brottslighet. Främst beror detta på behovet att försörja sig, som under kvalificeringstiden varken kan tillgodoses genom ersättningar från bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner eller ekonomiskt bistånd. För personer i denna situation som inte lyckas få ett reguljärt arbete (och inte kan eller vill låta sig försörjas av välgörenhet) återstår antingen att utvandra (för dem som har möjlighet till det), svartarbete eller annan brottslighet där risken för utnyttjande och exploatering blir står.

Erfarenheter från metodmässigt starka studier i USA, Danmark och Schweiz visar att indragna eller sänkta bidrag har fört med sig ökad brottslighet. I Schweiz var forskarnas policyslutsats är att ekonomiskt bistånd kan vara ett kostnadseffektivt sätt att förbättra flyktingars välfärd och allmänhetens säkerhet. Sveriges Stadsmissioner ser med oro på förslag som man redan på förhand kan konstatera få sådana konsekvenser. Det klingar illa med regeringen ambitioner om

²⁰ Betänkandet har inte heller beaktat eventuella konflikter som kan uppstå mellan barnkonventionen och EU-rätten, se prop. 2017/18:186 s. 87.

²¹ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7 p. 17 (c), 18(a).

²² Se exempelvis genomgång av Sveriges internationella åtaganden i SOU 2025:15 s. 184 ff samt A-S. Lind. *Sociala rättigheter i förändring, en konstitutionell rättslig studie*. (Uppsala universitet, 2009), s. 173 ff.

²³ General Comment No. 19 The right to social security (art. 9 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights), E/C.12/GC/19 p. 42 och 60.

förebyggande arbete i och med den nya socialtjänstlagen. I lagstiftningen får det brottsförebyggande arbetet en tydligare roll i socialtjänstens uppdrag och i förarbeten framhålls att socialtjänsterna ska arbeta för att minska sociala faktorer som riskerar att leda till kriminalitet.²⁴

Sveriges Stadsmissionen anser att det finns en överhängande risk att personer kommer tvingas ut i kriminalitet om förslagen genomförs och är frågandet till hur socialtjänsten ska bedriva sitt förebyggande arbete om förslagen genomförs. Särskilt allvarig är detta mot bakgrund av att ungdomsbrottsligheten enligt utredningen befaras öka och att utredningen inte tar analyserar vilka konsekvenser detta kan komma och få i samband med förändringar och förslag inom andra rättsområden, så som de ökade möjligheten att utvisa ungdomar som begår brott.²⁵

Ökad belastning på civilsamhället - ansvarsförskjutning från offentlig sektor

Utredningen konstaterar att förslagen kommer att leda till att fler personer i Sverige saknar egen försörjning och samtidigt står utan tillgång till offentligt stöd, utöver möjligen nödbistånd. Som en direkt konsekvens av detta förutses en ökad efterfrågan på stödinsatser från frivillig- och välgörenhetsorganisationer såsom Stadsmissionen, Röda Korset och Frälsningsarmén. Detta är en bedömning som vi delar.

Reformen innebär en ansvarsförskjutning från stat och kommun till civilsamhällets ideella aktörer – aktörer som varken är skyldiga att agera enligt lag eller har tillgång till motsvarande resurser. En lagstiftning som bygger på att frivilligorganisationer ska träda in där det offentliga drar sig tillbaka, innebär en systematisk avveckling av det offentliga ansvar för välfärdsstaten. Det riskerar att skapa ett ojämnt och godtyckligt stödsystem, där människors tillgång till grundläggande hjälp avgörs av exempelvis geografisk tillgång till ideella aktörer och dessas insamlade resurser.

Utredningen påpekar vidare att det utökade trycket på civilsamhället kommer att kräva ökade resurser i form av obetalt arbete, donationer och offentligt stöd. Det väcker en grundläggande fråga om legitimitet och långsiktig hållbarhet: att lägga ett förväntat försörjningsansvar på icke-offentliga aktörer utan rättsliga skyldigheter och utan resursgarantier är inte förenligt med en rättighetsbaserad syn på individens tillgång till stöd.

Utredningen anger också att detta medför risker så som att frivilligorganisationer tröttnas ut, att obalansen mellan offentlig sektor och civilsamhälle ökar, och att detta förskjuter ansvarsfördelningen mellan det offentliga och civilsamhället. Att konstatera dessa konsekvenser utan föreslagna kompensatoriska åtgärder är djupt problematiskt.

Vi menar att utredningens egna slutsatser om ökade behov och kostnader i civilsamhället borde ha föranlett ett mer grundläggande ifrågasättande av reformens bärighet. Att bygga en socialförsäkringsmodell som förutsätter att andra ideella, resursbegränsade aktörer – ska täcka upp där staten inte längre tar ansvar är inte förenligt med principen om ett generellt och rättvist trygghetssystem.

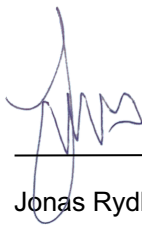
²⁴ Prop. 2024/25:89 s. 268.

²⁵ Se förslag i SOU 2025:54 jämte 8 a kap. utlänningslagen (2005:716) som genom lag 2022:105 ändrats på så sätt att förbud mot utvisning av personer som kommit till Sverige innan 15 år och som vistats i Sverige i fem år innan åtal väcktes tagits bort.

Det utgör i sig ett systemskifte som underminerar både jämlikhet och tilltro till välfärdens bärande strukturer.

Vi tackar härmed för möjligheten att lämna vårt remissyttrande av betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53) och hoppas att våra synpunkter beaktas i den fortsatta beredningsprocessen.

Sveriges Stadsmissioner

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jonas Rydberg', is written over a horizontal line.

Jonas Rydberg, Generalsekreterare